

פרשת אמור – "מי יערוך לה"א. ויקרא פרק כד

- (א) וַיְדַבֵּר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
 (ב) צוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֵיךְ שִׁמֹן זֵית זָךְ כִּתִּית לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:
 (ג) מִחוּץ לַפָּרֹכֶת הַעֲדַת בְּאֵהָל מוֹעֵד יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֹן מֵעֶרְבֵד עַד בֶּקֶר לִפְנֵי יְקֹנֶק תָּמִיד חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:
 (ד) עַל הַמְּנֹרָה הַטְּהֵרָה יַעֲרֹךְ אֶת הַנְּרוֹת לִפְנֵי יְקֹנֶק תָּמִיד: פ
 (ה) וְלִקְהַת סֹלֶת וְאִמִּית אֶתְּהָ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חֲלוֹת שְׁנֵי עֶשְׂרִים יִהְיֶה הַחֲלָה הָאֶחָת:
 (ו) וְשִׁמְתָּ אוֹתָם שְׁתֵּים מֵעֶרְכּוֹת שֵׁשׁ הַמְּעֶרְכֹת עַל הַשְּׁלַחַן הַטְּהֹר לִפְנֵי יְקֹנֶק:
 (ז) וְנָתַתְּ עַל הַמְּעֶרְכֹת לְבִנְהָ זֶכֶה וְהִיתָה לְלֶחֶם לְאִזְכָּרָה אֲשֶׁה לִיקְנֹק:
 (ח) בַּיּוֹם הַשֵּׁבֶת בַּיּוֹם הַשֵּׁבֶת יַעֲרֹכְנּוּ לִפְנֵי יְקֹנֶק תָּמִיד מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם:
 (ט) וְהִיתָה לְאֶהְרֹן וּלְבָנָיו וְאָכְלָהוּ בְּמִקּוֹם קֹדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא לֹא מֵאִשִּׁי יְקֹנֶק חֶק עוֹלָם: ס

ב. רש"י ויקרא פרק כד

יערך אהרן מערב עד בקר – יערוך אהרן עריכה הראויה למדת כל הלילה, וסיערו חכמים חזי לוג לכל נר ונר, והן כדאי אף ללילי תקופת טבת, ומזה זו הוקבעה להם:

ג. תהלים פרק פט

(ז) כִּי מִי בִשְׁחַק יַעֲרֹךְ לִיקְנֹק יְדָמָה לִיקְנֹק בְּבִנֵי אֱלִים:

ד. רש"י תהלים פרק פט פסוק ז

(ז) יערוך לה' – יהא נערץ כמומו:

ה. מלבי"ם תהלים פרק פט פסוק ז

(ז) כי מי בשחק יערוך לה', השחק יציין מקום המלאכים והשכלים כי שחקים הם גבוהים משמים ושם מקום הפלאות, ובני אלים הם כחות הטבע, ויש הבדל בין ערך ובין דמה, כי הדברים יתדמו לפי מקריהם, ויערכו לפי שוים בעצמותם, והנה בשחק שם נמצא דימוי לה', שהוא הדמיון בקצת מקרי פעולותיו, שהפעולות היוצאות מהשחק אינם מקושרים בחקי הטבע והזמן והמקום, והמלאכים הם שכליים מופשטים מחומר וכדומה, ובכ"ז אין להם ערך עמו כי הם נבראים וכחם מוגבל, והפלאים הנעשים על ידם הם בלתי מתמידים ותלויים ברצון ה' לפי שעה, אבל ה' אין סוף ובב"ת בורא כל ופלאיו קבועים ברצונו הפשוט מראשית קדומים, ולפ"ז הגם ש"ל דימוי עמו אין להם ערך עמו, ומי ידמה לה' בבני אלים, שכחות הטבע אין להם אף דמיון אליו, כי כולם מקושרים בכחות גשמיים בלתי נצחים, ואין להם אף דמיון אליו יתברך:

ו. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת בחוקותי סימן ד

(ד) וידבר ה' אל משה דבר אל בני ישראל איש כי יפליא נדר, זש"ה כי מי בשחק יערוך לה' (תהלים פט) אמר הקב"ה מי שהוא עושה כמעשי יהא דומה לי, א"ר לוי משל למלך שבנה מדינה והדליק בה שני פנסין והיו כל אלו אוכלסין קוראין לו אגוסטו אמר המלך כל מי שבנה מדינה כזאת והדליק בה שני פנסין כשם שהדלקתי קראו לו אגוסט"א ואיני מקנא בו כך הקב"ה עשה את השמים ונתן שם שני פנסין שיהיו מאירין את העולם חמה ולבנה שנאמר (בראשית א) ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ, אמר הקב"ה מי שיכול לעשות כשני מאורות הללו שיהיו מאירין לעולם יהא שוה לי שנאמר (תהלים פט) כי מי בשחק יערוך לה' אם יערוך שני פנסין אלו ידמה לי, ואין יערוך אלא אורה שנאמר (ויקרא כד) על המנורה הטהורה יערוך, הוי כי מי בשחק יערוך לה' זש"ה שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר קדוש (ישעיה מ) אל תהי קורא יאמר אלא יאמר לו קדוש כשם שנאמר (שם /ישעיהו/ יז) אל קדוש,

דבר אחר כי מי בשחק יערוך לה' אמר רבי אבון הלוי מי כמוך מאיר עיני חשוכים כענין שנאמר על המנורה הטהורה יערוך,

ד"א כי מי בשחק יערוך לה', א"ר אבון הלוי מי כמוך מלביש ערומים (כבר נכתב בסדר אמור אל הכהנים) דבר אחר מי כמוך זן את הרעבים ואין יערוך אלא מזון שנאמר (ויקרא כד) ביום השבת וגו' וכתוב והיה לאהרן ולבניו ואכלוהו,

ד"א כי מי בשחק יערוך לה' בשעה שבקש הקב"ה לבראות את העולם ובקש לבראות את האדם היו מלאכי השרת אומרים מה אנוש כי תזכרנו (תהלים ח) מה אתה מבקש מן האדם הזה, אמר להם הקב"ה ומי מקיים מצותי וחקותי ותורותי, אמרו לו אנו מקיימין תורתך, אמר להם כתיב בה זאת התורה אדם כי ימות באהל (במדבר יט) ואתם אין ביניכם מתים, כתיב בה אשה כי תזרע וילדה זכר (ויקרא יב) ואתם אין בכם ילדות, כתיב בה את זה תאכלו ואת זה לא תאכלו (שם /ויקרא/ יא) ואתם אין ביניכם אכילה, הוי אין התורה יצאת אצלכם, שנא' לא תמצא בארץ החיים (איוב כח) כיון שאמר הקב"ה לישראל שיעשו לו משכן ומזבח העולה, התחילו מקריבין בתוכו התחיל הקב"ה מצוה כמה מצות על כל דבר ודבר והן עושים, התחיל הקב"ה אומר למלאכי השרת כי מי בשחק יערוך לה' כשם שישראל עורכין לי שהייתם אומרים לי מה אנוש כי תזכרנו (תהלים ח) עורכין לי קרבנות כמה שנאמר וערוך הכהן אותם על מזבח העולה, עורכים לפני שלחנות כמה שנאמר (ויקרא כד) ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' או יש ביניכם ערוך נפשות כמה שנאמר איש כי יפליא נדר בערכך נפשות לה', הוי כי מי בשחק.

ז. ויקרא רבה (וילנא) פרשת אמור פרשה לא סימן יא

מחוץ לפרוכת העדות א"ר אלעזר בן שמוע בזכות יערוך תנצלו מן (ישעיה ל) כי ערוך מאתמול (תפ"ה)

ח. בראשית פרק ב

(ז) וַיִּצַר יְקֹנֶק אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָ מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נְשִׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

ט. אונקלוס בראשית פרק ב פסוק ז

(ז) וברא יי אלהים ית אדם עפרא מן ארעא ונפח באפוהי נשמתא דחיי והות באדם לרוח ממללא:

י. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף י עמוד א

הני חמשה ברכי נפשי כנגד מי אמרן דוד? - לא אמרן אלא כנגד הקדוש ברוך הוא וכנגד נשמה: מה הקדוש ברוך הוא מלא כל העולם - אף נשמה מלאה את כל הגוף; מה הקדוש ברוך הוא רואה ואינו נראה - אף נשמה רואה ואינה נראית; מה הקדוש ברוך הוא זן את כל העולם כלו - אף נשמה זנה את כל הגוף; מה הקדוש ברוך הוא טהור - אף נשמה טהורה; מה הקדוש ברוך הוא יושב בחדרי חדרים - אף נשמה יושבת בחדרי חדרים; יבא מי שיש בו חמשה דברים הללו וישבח למי שיש בו חמשה דברים הללו.

יא. שמות פרק יז

(יב) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כְּבָדִים וַיִּקְחוּ אֲבָן וַיִּשְׂמֹוּ תַחֲתֵיהֶם וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ וַאֲהָרֹן וְחֹר תַּמְכוּ בְּיָדָיו מִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֲמוֹנָה עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ:

יב. אונקלוס שמות פרק יז פסוק יב

(יב) וידי משה יקרא ונסיבו אבנא ושויאו תחותיהו ויתבי עלה ואהרן וחור סעידין [סעדן] בידוהי מכא חד ומכא חד והואה ידוהי פריסן בצלו עד דעל שמשא:

יג. משלי פרק ג

(יג) אֲשֶׁרִי אָדָם מֵצָא חֲכָמָה וְאָדָם יִפִּיק תְּבוּנָה:

(יד) מִי טוֹב סְחָרָה מִסְחָר כֶּסֶף וּמִחֲרוֹץ תְּבוּאָתָה:

(טו) יִקְרָה הֵיא מִפְנֵיִם מִפְּנֵיִם וְכָל חֶפְצֵיִךְ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ:

(טז) אֲרֹךְ יָמִים בְּיָמֶיךָ בְּשִׂמְאוֹלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד:

(יז) דְרָכֶיךָ דְרָכֶי נָעִם וְכָל נְתִיבֹתֶיךָ שְׁלוֹם:

(יח) עֵץ חַיִּים הֵיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ וְתַמְכֶיךָ מְאֹשֶׁר: פ

יד. מהר"ל - חידושי אגדות - ח"ג (בבא בתרא) עמוד צו

מפני שההוא טייעא סוחר ישמעאל שהוא מסבב בכל מקום למשא ומתן שלו לקנות הדברים אליו, וכן נקרא הכח המשיג לפי שהוא בעל משא ומתן בדברי חכמה עד שיקנה הדברים שהם בחוץ אליו, כי החכמה הוא קנין בכל מקום כדכתיב כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו, ואמרו חכמים בפ"ק דקדושין (ל"ב ע"ב) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן אלא שקנה חכמה ולכך נקרא זקן, זה קנה, ומפני זה נקרא כח המשיג והקונה החכמה בשם הסוחר המחזיר אחר קנין דברים להביא את הדברים אל עצם נפש המקבל, וכן קראו השכל שכל נקנה. וא"כ כח המשיג נקרא קונה, וזהו הטייעא שהוא קונה.

טו. השל"ה הקדוש - תולדות אדם - בית ישראל (ט)

כבר זכרנו למעלה כי תורה קדומה בסוד חכמה, ועל כן מתחלת ב'ב' ומסיימה ב'ל' סוד לב, בסוד ל"ב נתיבות חכמה, וכבר כתבו המקובלים מלכות נקרא כבוד ולב שמים, כבוד בגימטריא 'לב', ונקראת כשהיא כלולה משפע היורד מל"ב נתיבות חכמה.

טז. צדקת הצדיק - קלג

אבל העיקר הוא דברי תורה שנכנס ללב ואיזה נכנס ללב כאשר הוא צמא ומשתוקק מאוד כדרך שנאמר (יחזקאל ג' ג') ואוכלה ויהיה בפי כדבש למתוק שהוא כענין ותורתך בתוך מעי, פירוש נבלעה בכל האיברים:

וכן אמרו בתנא דבי אליהו זוטא (פרק י"ד) אין דברי תורה נבלעים בלב האדם אלא מי שהוא עיף להם. והעייפות והצמאון הוא מצד החסרון שמרגיש שחסר בדבר ושצריך דברי תורה להשלימו.

יז. שמות פרק כא פסוק א

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׂיִם לִפְנֵיהֶם:

יח. רש"י שמות פרק כא

אשר תשים לפניהם - אמר לו הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך לומר אקנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה, ואינו מטריח עלמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר אשר תשים לפניהם, כשלתן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם:

יט. מדרש הגדול - ויקרא כדג

יערך את הנרות לפני ה' תמיד ובזמן הזה שאין מקדש מצוה להדליק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שהן כמקדש מעט וכן הוא אומר (תהלים נ כג) ושם דרך אראנו בישע אלהים ר' מנחם אומר אלו שמדליקין נרות במבואות האפילות אמר הקב"ה בעולם הזה אתם צריכים לנר אבל לעתיד והלכו גוים לאורך (ישעיה ס ג)